ותיובתא דרב יהודה כי קתני [א]דאי איתהני הרי זה בבל יחל דברו תנן שאת נהנית לי עד החג אם תלכי לבית אביך עד הפסח הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עד החג ומותרת לילך אחר הפסח הלכה אסורה לא הלכה לא אמר רבא [ב]הוא הדין דאפילו לא הלכה אסורה הלכה אסורה ולוקה לא הלכה אסורה בעלמא מיתיבי (א)ככר זו עלי היום אם אלך למקום פלוני למחר אכל הרי זה בבל ילך מי קתני אוכל אכל קתני דכי אכל הרי זה בבל ילך (ב) [ג]הלך הרי זה בבל יחל דברו מהלך לא וקשיא לרב יהודה אמר לך רב יהודה ה"ה דליתני מהלך איידי דקתני רישא אכל דלא מיתני ליה אוכל תני סיפא הלך: האומר לאשה קונם שאני משמשך הרי זה בבל יחל דברו: (ג)והא [ד]משתעבד לה מדאורייתא דכתיב [1]שארה כסותה ועונתה לא יגרע [ה]באומר הנאת תשמישך עלי והא לא קא ניחא ליה בתשמיש [ו]דאמר רב כהנא (ד)תשמישי עליך כופין אותה ומשמשתו דשעבודי משעבדת ליה הנאת תשמישך עלי אסור שאין מאכילין לו לאדם דבר האסור לו:

מתני' (ה) [ז]שבועה שאיני ישן שאיני מדבר שאיני מהלך אסור [ח]קרבן לא אוכל לך הא קרבן שאוכל לך לא קרבן לא אוכל לך מותר:

גמ'

ותיובתא דרב יהודה. דאמר אל יישן היום שמא יישן למחר דהא מוזן הכא דשבקינן לה ליהנות לפני הפסח דבתנאה נמי מוזהר: **אמר לך רב יהודה לעולם אימא לך אל יישן היום שמא יישן למחר וכי קתני מתניתין הלכה אחר הפסח וכו' דאי איתהני.** אם עברה ונהנית לפני הפסח ועברה והלכה לאחר הפסח עוברת משום בל יחל: **קונם שאת נהנית לי עד החג אם תלכי לבית אביך מכאן עד הפסח הלכה וכו'.** אבל אם לא הלכה לפני הפסח אינה אסורה ליהנות מאדר עד הפסח דלא חיישינן לשמא תלך עדיין לפני הפסח ותיובתא דרב יהודה דאמר אל יישן כו': **א"ר אבא.** הכי קאמר הלכה וכו' לא הלכה איסורא בעלמא דחיישינן שמא תלך עדיין לפני הפסח: **ככר זו קונם עלי היום אם אלך למקום פלוני למחר אם אכלו היום והלך למחר עובר על אכילתו משום בל יחל.** קתני אכל היום ולא קתני לא יאכל היום אלמא דשבקינן ליה למיכל לאלתר ולא חיישינן שמא ילך למחר: **מי קתני אוכל.** לכתחילה ולא ילך למחר אכל קתני דיעבד אכל לכתחילה אסור לאכול ודאי היום דחיישינן שמא ילך למחר: **והא קתני סיפא הלך הרי הוא בבל יחל אבל מהלך לא קתני.** דמשמע דלא שבקינן ליה למיכל אתמול אלא קתני הלך דיעבד ש"מ דאתמול שבקינן ליה למיכל ולהכי כיון דאכל אתמול אם הלך היום הרי הוא בבל יחל: **ותיובתא דרב יהודה.** דאמר אל יישן כו': **אמר לך רב יהודה הוא הדין דליתני מהלך.** דמשמע דאיתו אוכל ומהלך למחר דודאי לא שבקינן ליה למיכל אתמול אלא איידי דתנא רישא אכל דלא מצי למיתני אוכל לרב יהודה דלא מצי למיכל לכתחילה: **תנא סיפא.** נמי הלך: **שאני משמשך הרי זה בבל יחל.** אם משמש עמה: **והיכי מצי למימר שאינו משמשה והא משעבד לה.** לתשמיש: **באומר הנאת תשמישך עלי.** כלומר הנאה דאתי לי מתשמישך קונם עלי: **והא לא ניחא ליה בתשמישה.** ויכול לאסור הנאתה עליו והוי נדר: **דאמר רב כהנא.** אשה האומרת קונם (א) הנאת תשמישי עליך כופה ומשמשתו דלאו כל כמינה לאסור נפשה עליו דהיא משועבדת לו להנאתו: **אבל אמרה קונם הנאת תשמישך עלי.** שאוסרת הנאה שיש לה מתשמישו על עצמה אסור לשמשה וצריך להפר לה: **לפי שאין מאכילין לו לאדם דבר האסור לו.** והנאת תשמישו אסורה עליה. ה"נ כי אמר הנאת תשמישך עלי ודאי הוי נדר ואסור לשמשה מפני שנהנה ממנה: **מתני' שבועה שאיני ישן שאיני מדבר וכו'.** דשבועה חלה על דבר שאין בו ממש: **קרבן לא אוכל לך.** דהיינו כמו אימרא לא אוכל לך דמותר: **הא קרבן שאוכל לך.** נמי מותר דלא נדר אלא בחיי קרבן: **לא קרבן לא אוכל לך.** משמע בשביל איסור (ב) לא אוכל לך שאם אוכל לך ליהוי אסור עלי כקרבן ומותר לטעמא דר"מ דלית ליה מכלל לאו וכו' דאי רבי יהודה בין אמר קרבן שאוכל לך בין אמר הא קרבן שאוכל בתרוייהו מתיר רבי יהודה אפילו אמר קרבן שאוכל לך כדאמרינן בפירקין דלעיל(ו) קרבן הקרבן כקרבן שאוכל לך אסור מני רבי מאיר היא דלא שני ליה בין אימרא לכאימרא דלרבי יהודה קרבן שאוכל לך מותר:

גמ'

על הקדשו משום בל יחל אלמא מודר לוקה אע"ג דלא אמר מידי הלכך הכא כי אמרינן ולוקה אלאוה קאי: **כי קתני דאיתהני הרי זה בבל יחל דברו.** כלומר והיא גופה קמשמע לן שתיזהר מלהנות קודם הפסח כדי שאם תלך לאחר הפסח לא תבא לידי בל יחל: **מותרת לילך לאחר הפסח.** ולא חיישינן שמא לא תזכור שעברה על תנאה קודם הפסח ואי מתירין לה לילך אתיא לאיתהנויי וסד"א תתסר בהליכה מדרבנן כדי שתזכור שאסורה להנות קמ"ל: **אכל הרי הוא בבל ילך.** הא דס"ד דהאי אכל אוכל הוא משום דתנא כולהו איסורי קתני אכל הרי הוא בבל ילך הלך הרי הוא בבל יחל דברו ואם איתא דלכתחלה לא מצי אכיל האי איסורא נמי ה"ל למתני. ומפרקינן מי קתני אוכל אכל קתני כלומר וכיון דאכל קתני דמשמע דיעבד הא אשמועינן דלכתחלה לא מצי אכיל. ומקשינן תו אימא סיפא הלך הרי הוא בבל יחל דברו מהלך לא קתני כלומר אם איתא לרב יהודה ה"ל למתני מהלך ואיתו בבל יחל דברו ומילתא באפי נפשה הויא ולא קאי ארישא אלא הכי ה"ל למיתני מהלך ואיתו בבל יחל דמסתמא הכי הוא דהא ביום א' לא שרי ליה למיכל והיכי פסק ואמר הלך הרי הוא בבל יחל כיון שאין לו לאכול ביום א'. ופרקי' אמר לך ר"י ה"ה דליתני מהלך ואיידי דתני רישא אכל דלא מיתני' אוכל תנא סיפא נמי הלך כלומר אין ה"נ דאי בעי למתפס מילתא באפי נפשיה הוה תני מהלך אלא משום דלעיל מיניה תנא אכל ולא מצי למיתני אוכל מש"ה לא תנא מהלך ואיתו בבל יחל דאי הוה תני הכי הוה משמע דאע"ג דאכל ביום ראשון מהלך ביום שני וליכא בל יחל והוה מפרשינן לה לכולה ברייתא הכי דזמנין אכל הרי הוא בבל ילך כלומר כשאכל במזיד דהיינו שזכר שאיסור ההליכה תלוי באכילתו וזמנין דאע"ג דאכל בראשון מהלך בשני וכגון שאכל יום ראשון בשוגג כלומר *שלא היה זכור בשעה שאכל שאיסור ההליכה תלוי באכילתו ובכי האי גוונא מהלך ביום שני כדמוכח שמעתא *דבכורות בפ' שבועות שתים בתרא (שבועות כח.) ומשום דתנא לאו בהאי דינא עסיק תנא סיפא הלך. זה נראה לי וזו היא הגרסא הנכונה ופירושה. ואיכא נסחא אחרינא ומשום דלא דייקא לא חיישנא למכתבה ולפרושה. וכי תימא כיון דהלך דסיפא ארישא קאי למה לי למתני ה"ז בבל יחל פשיטא וי"ל קד"א כיון דבעידנא דאכיל לא עבר כי הלך נמי לא ליחול עליה בל יחל למפרע קא משמע לן: ולענין הלכה קי"ל כרב יהודה מדאמרינן לעיל [יד:] ומודה רב יהודה באומר קונם עיני בשינה למחר ומדשקלינן וטרינן אליביה ש"מ הלכתא כותיה: **והא מן התורה משעבד לה.** ואם תאמר ומאי קשיא ליה והא אמרינן בפרק אע"פ (כתובות דף נט:) דקונמות קדושת הגוף נינהו ומפקיע מידי שעבוד וי"ל דכי היכי דאמרינן התם דאלמוה רבנן לשעבודיה דבעל ה"נ אלמוה רבנן לשעבודה דאשה. ומפרקינן באומר הנאת תשמישך עלי כלומר דאי דאסר גופיה עילוה ה"נ דלא מצי עביד דמדאורייתא משעבד לה והוי כאוסר נכסי חברו על חברו אבל הכא באומר הנאת תשמישך עלי עסקינן שהוא אוסר על עצמו תשמישה ולאסור על עצמו הרשות בידו וכדרב כהנא דאמר שהאשה יכולה לאסור הנאת תשמיש בעלה עליה וכיון דנדרא משכח רווחא חייל וממילא פקע שיעבודא. וא"ת והא האי נדרא דרבנן הוא דהנאת תשמיש לית בה ממשא וליכא למימר דבאומר קונם גופך עלי מתשמיש עסקי' דהא דומיא דשאני ישן שאני מדבר קתני לה ואוקמא רבינא [ע"א] בבל יחל מדרבנן וכיון דמדרבנן בעלמא הוא היכי חייל נדרא דיליה דליתיה אלא מדרבנן בעלמא לאפקועי מצות עונה ומצות פריה ורביה וי"ל כיון דנדרא מיהא חייל ממילא פקעי להו הנך מצות דחכמים מתנין לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה. וא"ת וכי אמר הנאת תשמישך אמאי מתסר והא מצות לאו ליהנות ניתנו יש לומר דכי אמרינן מצות לאו ליהנות ניתנו ה"מ לומר שאין קיום המצות חשוב הנאה אבל מ"מ אי מתהני גופיה בהדי דמקיים מצוה הנאה מקרי ומשום הכי אמרינן בפ' לאוהו ב"ד (ר"ה דף כח.) הנודר הנאה מן המעיין טובל בו בימות הגשמים אבל לא בימות החמה: **מתני' קרבן לא אוכל לך הא קרבן שאוכל לך לקרבן לא אוכל לך מותר.** משום דכי אמר קרבן לא אוכל לך

אי

תוספות

כי קתני דאי איתהני. וא"ת פשיטא וי"ם לומר דהיא גופא אתא לאשמועינן שיש לו ליזהר שלא תהנה ממנו קודם הפסח שאם תהנה תבא לידי בל יחל מתוך שלא תזכר ותלך אחר הפסח דבתנאי לא מוזהרא: **ומותרת לילך אחר הפסח.** כלומר אם לא הלכה לפני הפסח מותרת לילך אחר הפסח וליכא למיחש למידי ואין זה חידוש אלא איידי דתנא אחר הפסח משום לא יחל דברו כדפרישית תנא נמי בהך סיפא דינא מותרת לילך אחר הפסח: **הלכה אין לא הלכה לא.** תיובתא דרב יהודה וא"ת לפי דברי המקשן הוה דיוק דרישא וסיפא לאפוקי מדרב יהודה תרתי למה לי וכן קשה לפי שיטיא דמוקי לה (אותה) כדרב יהודה כדפירשתי וי"ל דמפרש לכולהו גווני: **אבל הרי זו בבל ילך.** אלמא איתא דאכל וקשה לרב יהודה [ומשני] מי קתני אוכל אכל קתני דמשמע דוקא דיעבד ואדרבה היא גופא אתא לאשמועי' דאסור לאכול לכתחילה דחיישינן שמא ילך כדרב יהודה: **הלך הרי הוא בבל יחל הלך אין מהלך לא.** וא"ת אמאי איטו מדקדק דומיא דלעיל מדקתני הלך הרי הוא בבל יחל אלמא איתיה דאכיל ואע"ג דמצי לשנויי כדלעיל כי קתני דאי אכיל הוה ליה לאקשויי ולתרץ כדלעיל וי"ל דהכא פשיטא ליה שיש לו לתרץ דאי אכיל תדקתני ברישא אכל הרי הוא בבל ילך ועלה קאי סיפא הלך הרי הוא בבל יחל כלומר אם הלך אחר האכילה שהוכיר ברישא הרי הוא בבל יחל אבל נהגך דלעיל שלא הוכיר ההנאה שנהנה אחר הפסח בבל יחל להכי פ"ד מדקתני שתמא לא אתא לאשמועינן דאי איתהני אלא שמותרת ליהנות דלא חיישינן שמא תלך ודחי מ"מ כי קתני דאי איתהני כדפרישית ועתה נפרש ממה דקדק הספר הלך אין לא הלך לא כלומר מדלא קתני מהלך דמשמע לכתחלה ש"מ דמותר לאכול הככר שאסר עליו ולהכי ניחא דלא קתני מהלך דמשמע לכתחלה דודאי לא נמיר לילך אחר שאכל אי ס"ד שחכמים אסרו לו ולו ודאי לא יאכלנו א"כ אפילו לכתחלה נמיר לו לילך כיון שלא אכל ואם כן ליתני מהלך למחר אלא ש"מ דמותר לאכול לכתחלה והאי דקתני אכל דמשמע דיעבד לאו דוקא:

מתני' לא קרבן לא אוכל לך מותר. פי' וקמ"ל דלא אמר מכלל לאו אתה שומע הן:

עין משפט נר מצוה

טו א ב מיי' פ"י מהלכות נדרים הלכה יג סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רכ סעיף כג:

טז ג מיי' פ"ד מהל' נדרים הל' יד סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רט סעי' ג:

יז ד מיי' פי"ב מהל' אישות הל' ו ו סמג עשין מח ולאוין פא טוש"ע אה"ע סי' סט סעי' א ב:

יח ה מיי' פי"ד שם הל' ו סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רלה סעי' א וסי' רלד סעי' סו:

יט ו מיי' שם ופי"ב מהל' נדרים הל"ט סמג שם ולאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' סו:

כ ז מיי' פ"ג מהל' נדרים הל"י ופ"א מהל' שבועות הל' ז ופ"ה הל' כ סמג לאוין רמח ורמב טוש"ע יו"ד סי' רלט סעי' ג:

כא ח מיי' פ"א מהל' נדרים הל' יט סמג לאוין רמב:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דאמר רב כהנא וכו' קונם תשמישי כל"ל ותיבת הנאת נמחק: (ב) ד"ה לא קרבן וכו' בשביל איסור קאמר קרבן לא אוכל לך וכו' שאוכל לך בתרוייהו:

◆

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא פ"ד], (ב) [שם בתוספתא], (ג) לקמן פא:, (ד) שם וכתובות עא:, (ה) [לקמן עח:], (ו) [דף יג.],

◆

תורה אור השלם

1. אם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע: שמות כא י

◆

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה אבל. שלא היה זכור וכו'. ע' לקמן דף כה ע"ב בהר"ן ד"ה נדרי שגגות: בא"ד דבכורות. נ"ל דבכרות:

◆

מוסף רש"י

מהלך לא. כלומר ולא תנא מהלך דמשמע לכתחילה ועובר משום בל יחל, דסתמא דמילתא שלא אכל, ומיהו אם אכל עובר משום בל יחל, ומשני דהוא הדין דמצי למיתני מהלך, דסתמא דמילתא דלא אכל (ראמ"ה בשמו). כופה ומשמשתו. שאינה יכולה לאסור עצמה עליו, אבל יכולה לאוסרו עליה שהמשמש היא מודרת ולא הוא, כגון הנאת תשמישו עליה, דצריך הוא להפר שלא יאכילנה דבר האסור לה (כתובות עא.).

◆

פירוש הרא"ש

אמר רב נחמן. הלכתא דרב יהודה בר פלוגתיה קא מתכן: והא מן התורה קא משועבד לה. הא לא קשיא ליה היאך חל הנדר בלשון זה דהא בעינן עד שיאסר החפץ עליו והוא אסר את נפשו מלשמש עמה וכהכ"ג לא הוי נדר משום דפשיטא ליה דלהוי כאוסר התשמיש עליו כגון דאמר הנאת [תשמישך עלי] ומשום דכבר דקדק כל שאני ישן דלא הוי דוקא לא חש לדקדק בכאן אלא הא קשיא ליה כיון דמשועבד לה שחייב בעונתה היאך יכול להפקיע שעבודו והוי כמו אוסר פירות חבירו על חבירו דלאו בו ממש: באומר הנאת תשמישך עלי. היש לו כח לאסור ע"ע שלא יהנה ממנה: מתני' קרבן לא אוכל לך מותר. מלתא דפשיטא היא אלא משום אידך נקטיה וס"ת דרבי מאיר היא: הא קרבן שאוכל לך. לאשמועי' דנדרי קרבן קא משמע. לקרבן לא אוכל לך. לאשמועינן דסוי ליה לרבי מאיר בין לקרבן כשבא בין לקרבן כפתח: